

КЛИМАТТЫН ӨЗГӨРҮШҮ, ЖАРАТЫЛЫШТЫ КОРГОО, ЭНЕРГЕТИКА ЖАНА ТАБИГЫЙ КЫРСЫКТАР ТОБОКЕЛДИКТЕРИН БАШКАРУУ

УДАС 3.0 финалдык версиясынын презентациясы жана COP30го чейинки улуттук климаттык диалог

БУУӨП Кыргыз Республикасына климаттык амбициялардан практикалык ишке ашырууга өтүүдө колдоо көрсөтүүдө. Улуттук институттар, өнүктүрүү өнөктөштөрү, жарандык коом жана жамааттар менен биргеликте иштеп, БУУӨП өлкөнүн климаттык башкаруусун, пландаштыруусун, каржылоосун, отчеттуулугун жана жергиликтүү деңгээлдеги туруктуулугун бекемдөөгө көмөк көрсөттү.

Бул колдоо Кыргыз Республикасынын Париж келишими боюнча милдеттенмелерине негизделет. Климаттык аракеттер боюнча БУУнун Бирдиктүү мамилесинин алкагында БУУ системасындагы интегратор катары, БУУӨП Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлиги жетектеген жана БУУнун Резидент-координаторунун кеңсеси менен координацияланган бирдиктүү улуттук климаттык күн тартибинин айланасында БУУ системасынын аракеттерин бириктирүүгө көмөк көрсөттү.

Улуттук климаттык пландаштырууну бекемдөө биринчи маанилүү кадам болду. БУУӨП Париж келишиминин алкагындагы Кыргыз Республикасынын негизги климаттык милдеттенмеси болгон Улуттук деңгээлде аныкталган салымдын (УДАС3.0) жаңыртылышын колдоду. 1 000ден ашык кызыкдар тарап, анын ичинде аялдар, жаштар жана майыптыгы бар адамдар, консультациялар жана санариптик платформалар аркылуу катышты. Бул улуттук климаттык артыкчылыктардын жалаң техникалык талдоого эмес, ошондой эле коомдун муктаждыктарына жана көз карашына негизделишине көмөк көрсөттү.

Ушул артыкчылыктарга таянып, БУУӨП климаттык пландаштырууну келечектеги каржылоо жана инвестиция мүмкүнчүлүктөрү менен байланыштырууга көмөк көрсөттү. Эл аралык финансы институттары, Азия өнүктүрүү банкы жана Европа реконструкциялоо жана өнүктүрүү банкы менен биргеликте БУУӨП УДАС 3.0дун артыкчылыктарын климаттык каржылоо механизмдери менен шайкештирүү боюнча иштерди колдоду. Ошол эле учурда БУУӨП жеке сектордун өкүлдөрүнө климаттык тобокелдиктерди эсепке алуу, экологиялык, социалдык жана башкаруу практикалары (ESG), ошондой эле инвестициялык даярдык боюнча консультациялык колдоо көрсөттү. Бул улуттук климаттык максаттардын, мамлекеттик каржынын жана жеке сектордун катышуусунун ортосунда бекемирээк байланыш түзүүгө көмөк көрсөттү.

Климаттык аракеттердин өлкөнүн климаттык таасирлерге болгон өсүп жаткан аярлуулугун да эске алышы үчүн, БУУӨП Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө алты артыкчылыктуу секторду жана үч региондук адаптация планын камтыган Улуттук адаптация планын (УАП) аяктоодо колдоо көрсөттү. Азыр УАП орто жана узак мөөнөттүү туруктуулук үчүн улуттук негизги документ болуп саналат, институттар менен жамааттарга кырсыктар болгондон кийин гана жооп берүүнүн ордуна, климаттык тобокелдиктерге алдын ала даярданууга жардам берет.

БУУӨП ошондой эле климаттык аракеттерди адилеттүү жана инклюзивдүү кылууга көмөк көрсөттү. Кыргызстандын адилеттүү өтүүгө даярдыкты баалоо боюнча алгачкы изилдөөсү теңчилик, татыктуу эмгек жана социалдык коргоо принциптерин климаттык саясатка интеграциялоо боюнча жол картасын берди. Муну климат жана адамдык өнүгүү темасына арналган 2025-жылдагы Улуттук адамдык өнүгүү баяндамасы толуктады, ал климаттык тобокелдиктердин адамдардын жашоосуна, киреше булактарына жана мүмкүнчүлүктөрүнө кандай таасир этээрин далилдер менен көрсөттү. Бул эки продукт биргеликте адамдарды — өзгөчө аярлуу топторду — климаттык өтүү процессинин борборуна коюуга көмөк көрсөттү.

Кадамжай районундагы тамчылатып сугаруу

Ошол эле учурда БУУӨП прогрессти байкоо жана климаттык аракеттерге ишенимди бекемдөө үчүн зарыл болгон системаларды чыңдоого көмөк көрсөттү. БУУӨПтүн колдоосу менен 2025-жылы Кыргызстан биринчи Эки жылдык ачык-айкындуулук баяндамасын жана Парник газдарынын улуттук инвентаризациясын тапшырды. Бул баяндамалар өлкөнүн парник газдарын өлчөө, эл аралык деңгээлде отчет берүү жана климаттык каржылоого келечектеги жетүүгө даярдануу мүмкүнчүлүгүн жакшыртты.

Пландаштыруу жана отчеттуулук боюнча бул күч-аракеттер саясат тармагындагы маанилүү прогресс менен бекемделди. Өкмөт 2050-жылга чейинки

көмүртек нейтралдуулугу боюнча Узак мөөнөттүү концепцияны кабыл алды, ал эми Климаттык ишмердүүлүк жөнүндө мыйзамдын долбоору боюнча иштер уланды. Эки процесс тең техникалык экспертиза жана гендердик анализ менен коштолуп, өлкөнүн климаттык өтүүсүнүн жалаң амбициялуу гана эмес, ошондой эле инклюзивдүү жана институционалдык жактан негизделген болушуна көмөк көрсөттү.

Акырында, БУУӨП улуттук климаттык саясатты жергиликтүү деңгээлдеги конкреттүү аракеттерге айландырууга көмөк көрсөттү. Кыргызстандын түштүгүндө БУУӨП 20 жергиликтүү өз алдынча башкаруу органы менен биргеликте ирригациялык суу менен башкаруу боюнча комплекстүү чечимдерди иштеп чыкты. Тынчтык куруу принциптерине негизделген бул иш-чаралар суу пайдалануу тегерегиндеги чыңалууну азайтууга көмөк көрсөттү, суу ресурстарын башкарууда аялдардын лидерлигин кеңейтти жана климаттык өзгөрүүгө аярлуу жамааттардын адаптациялык потенциалын күчөттү.

Бул жыйынтыктар жалпысынан бекемделген улуттук милдеттенмелерден жана пландаштыруудан тартып, каржылоого жеткиликтүүлүктү кеңейтүүгө, кыйла инклюзивдүү саясий алкактарды калыптандырууга, ачык-айкындуулукту жогорулатууга жана жамааттардын туруктуулугун чыңдоого багытталган практикалык чараларды ишке ашырууга чейинки ырааттуу өнүгүү жолун чагылдырат. Дал ушундай жол менен климаттык аракеттер жөн гана саясий милдеттенме болбостон, коопсуз, адилеттүү жана туруктуу өнүгүүнүн бекем негизине айланат.

ТАБИЯТТЫ КОРГОО ЖАНА АДАМДАРДЫН ЖАШОО ШАРТЫН ЖАКШЫРТУУ: БИОЛОГИЯЛЫК АР ТҮРДҮҮЛҮК, ЭКОСИСТЕМАЛАР ЖАНА ТУРУКТУУ КИРЕШЕ БУЛАКТАРЫ

БУУӨП Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлиги менен өнөктөштүктө өлкөгө узак мөөнөттүү биологиялык ар түрдүүлүктү сактоонун негиздерин бекемдөөдө колдоо көрсөттү, ошону менен табиятты коргоону туруктуу киреше булактары жана жамааттардын туруктуулугу менен байланыштырды.

Памир-Алай аймагы

Бул иш саясат деңгээлинде башталды. БУУӨП Өкмөткө Биологиялык ар түрдүүлүк жөнүндө конвенциянын алкагындагы Куньмин–Монреаль глобалдык биологиялык ар түрдүүлүк алкагы менен шайкеш келген, 2040-жылга чейинки Улуттук биологиялык ар түрдүүлүк стратегиясын жана иш-аракеттер планын (НБСАП) иштеп чыгууда колдоо көрсөттү. Стратегия биологиялык ар түрдүүлүк боюнча 34 улуттук максатты белгилейт жана 2040-жылга чейин өлкө аймагынын 30 пайызын туруктуу башкарууга алууну көздөйт. Ал адамдар көз каранды болгон экосистемаларды, түрлөрдү жана табигый ресурстарды коргоо үчүн так улуттук жол картасын берет.

БУУӨП ошондой эле Биологиялык ар түрдүүлүк жөнүндө конвенция үчүн Жетинчи улуттук баяндаманы даярдоого жана улуттук деңгээлде валидациялоого колдоо көрсөттү. Баяндама өлкөнүн биологиялык ар түрдүүлүгүнүн абалын, Куньмин–Монреаль глобалдык биологиялык ар түрдүүлүк алкагын ишке ашыруудагы прогрессти жана мындан аркы табиятты коргоо иш-аракеттеринин негизги артыкчылыктарын эң кеңири баалоону берип, илимий негизделген саясатты жана эл аралык отчеттуулукту бекемдейт. Улуттук стратегия менен Жетинчи улуттук баяндама биргелешип Кыргызстандын биологиялык ар түрдүүлүк тармагындагы милдеттенмелерин аткаруу үчүн стратегиялык жана далилдик негизди түзөт.

Биологиялык ар түрдүүлүктү коргоонун укуктук жана институционалдык базасын бекемдөө максатында биологиялык ар түрдүүлүк жана өзгөчө корголуучу жаратылыш аймактары боюнча ченемдик укуктук актылардын долбоорлорунун толук топтому даярдалды. Топтом корголуучу аймактарды башкарууну, экологиялык коридорлорду, мөңгүлөрдү коргоону, биологиялык ар түрдүүлүктү мониторингдөөнү, экосистемаларды классификациялоону жана башка артыкчылыктуу багыттарды камтып, өлкөнүн биологиялык ар түрдүүлүк боюнча милдеттенмелерин кыйла натыйжалуу ишке ашыруунун негизин түзөт.

Бул стратегияны пландан практикалык ишке ашырууга өткөрүүгө көмөк көрсөтүү үчүн БУУӨП Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлигине Памир-Алай аймагында жалпы аянты 280 000 гектарга жакын төрт жаңы корголуучу аймакты түзүүдө колдоо көрсөтүүдө. Бул өлкөнүн корголуучу аймактар тармагын кеңейтип, экологиялык баалуулугу жогору болгон ландшафттарды сактоого көмөктөшөт.

Ошол эле учурда БУУӨП Баткен жана Ош облустарындагы жалпы аянты 153 000 гектарга жакын беш иштеп жаткан корголуучу аймактын башкаруусун жакшыртууга көмөк көрсөтүүдө. Алардын табиятты коргоо потенциалы жана башкаруунун натыйжалуулугу бааланды, корголуучу аймактардын кызматкерлери үчүн окутуулар өткөрүлүүдө, алардын башкаруу пландарын жаңыртуу жана бекемдөө иштери башталды. Бул кадамдар корголуучу аймактардын кагаз жүзүндө гана эмес, практикада да натыйжалуу башкарылышы үчүн зарыл.

Биологиялык ар түрдүүлүктү сактоо жалаң гана корголуучу аймактар менен чектелбегенин эске алып, БУУӨП Коомдук CAMP Alatau фонду менен өнөктөштүктө Памир-Алай аймагында ландшафттарды комплекстүү башкарууга көмөк көрсөтүүдө. Долбоор жалпы аянты 923 000 гектарга жакын 16 пилоттук муниципалитетте туруктуу жайыт башкарууну колдойт, мында жайыт башкаруу пландары талаа мониторинги, дистанциялык зондирлөө жана жайыттардын жүктөө сыйымдуулугун баалоо аркылуу жаңыртылды. Бул чаралар жерлердин деградациясын азайтууга, биологиялык ар түрдүүлүктү сактоо менен туруктуу мал чарбачылыгынын ортосундагы балансты камсыз кылууга көмөктөшөт.

Экосистемаларды калыбына келтирүү жана туруктуу токой чарбасын өнүктүрүү максатында БУУӨП Токой чарба кызматы жана Коомдук CAMP Alatau фонду менен биргеликте Памир-Алай аймагындагы токой чарбалык ишканалар менен да иштейт, анын ичинде кайра токойлоштуруу үчүн мини-жылуукана жана питомниктерди түзүүдө. Бул питомниктер деградацияга учураган аймактарды калыбына келтирүү жана тоо ландшафттарынын экологиялык ден-соолугун бекемдөө үчүн зарыл отургузуу материалын өстүрүүгө жардам берет.

Табиятты сапаттуу коргоо ошондой эле сапаттуу маалыматты талап кылат. Ушул себептен улам БУУӨП улуттук биологиялык ар түрдүүлүктү мониторингдөө системасын өркүндөтүү жана пилоттук корголуучу аймактарда SMART куралын колдонуу боюнча иштерди баштады. Коомдук CAMP Alatau фонду жана улуттук институттар менен биргеликте БУУӨП ошондой эле Токой чарбасын башкаруу маалымат системасын жана автоматташтырылган «Э-жайыт комитети» куралын модернизациялоону колдоп жатат. Бул системалар биргеликте улуттук жана жергиликтүү институттарга ишенимдүү маалыматтардын негизинде негиздүүрөөк чечимдерди кабыл алууга жардам берет.

Биологиялык ар түрдүүлүктү сактоону каржылык жактан туруктуу кылуу үчүн БУУӨП өлкөнүн табиятты коргоо артыкчылыктары үчүн узак мөөнөттүү ресурстарды мобилизациялоого багытталган климаттык каржылоо боюнча иштерди колдоду. Бул биологиялык ар түрдүүлүктү коргоо үчүн натыйжалуу долбоорлорго жана жамааттарды өнүктүрүүгө туруктуу каржылоону камсыз кылуу жолундагы маанилүү кадам.

Ошол эле учурда Памир-Алай аймагында, Коомдук CAMP Alatau фонду менен өнөктөштүктө, пилоттук «Тынчтык токою» демилгесинин (Peace Forest Initiative) Кыргызстан компоненти ишке ашырыла баштады. Пилоттук фазанын үч өлкөсүнүн бири катары, Кыргызстан экосистемаларды калыбына келтирүүнү, туруктуу токой чарбасын, климаттык туруктуулукту жана коомдук биримдикти бириктирген, жамааттар жетектеген табийгый негиздеги чечимдерди сынап көрүүдө. Бул демилгени Борбордук Азияда кеңейтүү үчүн сабактарды чогултууга мүмкүндүк берет.

БУУӨП ошондой эле табиятты коргоону жергиликтүү экономикалык мүмкүнчүлүктөр менен байланыштырууга көмөк көрсөттү. Тоо өнөктөштүгүнүн алкагындагы Глобалдык экологиялык фондун (ГЭФ) Чакан гранттар программасы жана Сатояма философиясына негизделген COMDEKS демилгеси аркылуу 2025-жылы жети облуста ондон ашык жамааттык долбоор колдоого алынды. Бул демилгелер экотуризм инфраструктурасын өнүктүрүү, жайыттарды калыбына келтирүү жана вале-риана майы менен кара өрүккө негизделген продукцияны камтыган табиятка негизделген кошумча нарк чынжырларын колдоо аркылуу экосистемаларды коргоону киреше булактары менен байланыштырды.

Жергиликтүү жамааттар ошондой эле органикалык продукция үчүн жакшыртылган Катышуучулук көпилдик системалары аркылуу рынокторго жакшыраак жетүү мүмкүнчүлүгүнө ээ болушту. Ошол эле учурда илимий табиятты коргоо иштери суусарлардын жашоо чөйрөсүн изилдөө жана сейрек кездешүүчү өсүмдүк түрлөрүн коргоо аркылуу бекемделди. Жамааттардын аракети менен илимий билимдин бул айкалышы табиятты коргоонун бир эле учурда практикалык жана далилдерге негизделген болушун камсыз кылууга жардам берет.

Бул жыйынтыктар бирге алганда так багытты көрсөтөт: улуттук биологиялык ар түрдүүлүк саясатынан жана корголуучу аймактарды кеңейтүүдөн — бекемирээк башкаруу системаларына, туруктуу каржылоого жана жамааттар жетектеген табиятка негизделген киреше булактарына чейин. БУУӨПтүн мамилеси табиятты коргоо менен адамдардын жашоо шартын жакшыртуу ар башка максаттар эмес экенин көрсөтөт. Кыргызстандын тоолуу ландшафттарында бул бир эле медалдын эки жагы — жана бул медаль барган сайын «жашылданып» баратат.

ӨЗГӨРҮП ЖАТКАН КЛИМАТ ШАРТЫНДА ТУРУКТУУЛУКТУ БЕКЕМДӨӨ

2025-жылы БУУӨП Кыргыз Республикасына климаттын өзгөрүшүнө жана кырсык тобокелдиктерине туруктуулукту бекемдөөдө — улуттук системалардан жана шаарларды пландаштыруудан тартып мектептерге, фермердик чарбаларга жана аялдуу жамааттарга чейин — колдоо көрсөттү. Бул иш өлкөгө Сэндай кырсыктардын тобокелдигин азайтуу боюнча алкактык программасы жана Париж келишими, өзгөчө адаптация бөлүгү боюнча милдеттенмелерин аткарууда алдыга жылууга жардам берди.

Негизги көңүл өлкөнүн кырсыктарды алдын ала болжолдоо жана алар зыян келтиргенге чейин чара көрүү жөндөмүн жогорулатууга бурулду. Европа Биримдигинин колдоосу менен БУУӨП кырсыкка ыктуу райондордо төрт эрте эскертүү системасын толук иштетүүгө көмөк көрсөттү, бул 150 миңден ашык адамды коргоону камсыз кылды. Бул системалар чыныгы убакыт режиминде тобокелдиктерди байкоону камсыз кылат жана Улуттук кризистик борбор менен байланышкан, бул шашылыш кызматтардын тезирээк жана натыйжалуураак иш алып барышына жардам берет. БУУӨП ошондой эле шашылыш кызмат операторлорун окутту жана бул системаларды узак мөөнөттүү колдонууну камсыз кылуу үчүн улуттук институционалдык түзүмдөргө сиңирди.

Майдан, Орозбеков, Барпы жана Жаңы-Ноокат айылдарында Европа Биримдигинин колдоосу менен эрте эскертүү системалары жана метеостанциялар орнотулду

Тобокелдиктерди эске алган бул мамилеге таянып, БУУӨП Майлуу-Суу, Кызыл-Жар жана Миң-Куш кирген уран калдыктары калган аймактарда туруктуулукту бекемдөөгө багытталган жаңы аймактык программаны баштады. Бул жамааттар экологиялык, социалдык жана экономикалык тобокелдиктердин татаал айкалышына туш болууда. Жамааттар жетектеген диагностика — анын 42 пайызы аялдуу тарабынан жүргүзүлгөн — жергиликтүү артыкчылыктарды аныктоого жардам берди жана калыбына келтирүү менен өнүгүүнүн комплекстүү жол карталарынын негизин түздү. Бул мамиле туруктуулукту пландаштыруунун эң көп таасирленген адамдардын чындыгын жана үнүн чагылдырышын камсыз кылат.

БУУӨП ошондой эле туруктуулукту жергиликтүү экономиканы калыбына келтирүү менен байланыштырууга көмөк көрсөттү. ЕККУ жана Европа Биримдиги менен биргеликте уюштурулган туруктуу туризм боюнча аймактык форум алыскы шаарларды инклюзивдүү жана туруктуу өнүгүү аркылуу калыбына келтирүүгө көмөктөшкөн жаңы өнөктөштүктөрдү түздү. Бул кырсык тобокелдигин азайтуу жалаң гана жоготуулардын алдын алуу эмес, жамааттар үчүн жаңы мүмкүнчүлүктөрдү ачуу менен да байланыштуу экенин көрсөттү.

Шаар деңгээлинде БУУӨП Ош шаарына өлкөдө биринчи жолу Климаттык жана табигый кырсыктар тобокелдиктеринин профилин иштеп чыгууда колдоо көрсөттү. Бул климаттык жана кырсык тобокелдиктерин шаарды пландаштырууга интеграциялоодогу маанилүү кадам болду.

Профиль ошондой эле Ошту MCR2030 (Making Cities Resilient 2030) глобалдык тармагында лидер шаар катары тааныттырды, бул шаарга туруктуулук инфраструктурасына жаңы өнөктөштүктөрдү жана инвестицияларды тартууга жардам берди.

БУУӨП Climate Vox билим берүү комплексин Кыргыз Республикасынын Билим берүү министрлигине тапшырды, анын ичинде Easy-to-Read жана Брайль форматтарындагы жеткиликтүү материалдар бар

Туруктуулук билимден да башталат. 2025-жылы БУУӨП Climate Vox демилгеси аркылуу климаттык билим берүүнү кеңейтип, балдар менен мугалимдерге климаттын өзгөрүшүн жана ага жооп берүүнүн практикалык жолдорун жакшыраак түшүнүүгө жардам берди. Жалпысынан 1 000 Climate Vox комплекти Кыргызстан боюнча мектептерге таратылды. Материалдар өлкөнүн 12 жылдык билим берүү системасына толук ыңгайлаштырылып, 2024-жылдын климаттык маалыматтары менен жаңыртылды.

Климаттык билим берүү бардык балдарга жеткиликтүү болушу үчүн, БУУӨП майыптыгы бар балдар үчүн 140 нускада басылган Брайль жана Easy-to-Read форматындагы Climate Vox инклюзивдүү версияларын иштеп чыкты. Бул аймакта мындай биринчи демилге болуп, көрүү жана окуу кыйынчылыктары бар балдар үчүн климаттык билимге бирдей жеткиликтүүлүктү камсыз кылууга жардам берди. БУУӨП ошондой эле 300 мугалимди окутуп, климаттын өзгөрүшү жана туруктуу өнүгүү маселелерин мектеп программаларына интеграциялоо боюнча методикалык колдоо көрсөттү. Натыйжада өлкө боюнча болжол менен 6 000 окуучу жана мугалимдин арасында климаттык сабаттуулук бекемделди.

БУУӨП билим берүү жана өзгөчө кырдаалдарга даярдык боюнча иштерди өлкөнүн климаттык жактан эң аярлуу аймактарынын бири болгон Баткен облусундагы практикалык адаптация чаралары менен толуктады. Климаттык маалыматтарды жана божомолдоону жакшыртуу үчүн төрт автоматтык метеостанция орнотулду, бул байкоо тармагынын тыгыздыгын 14,7 пайыздан 60 пайызга жакын деңгээлге чейин жогорулатты. Бул божомолдоо камтуусун олуттуу кеңейтип, фермерлердин, жергиликтүү бийлик органдарынын жана шашылыш кызматтардын өз убагында чечим кабыл алуу жөндөмүн бекемдеди.

БУУӨП ошондой эле Кыргызгидрометти жана жергиликтүү өнөктөштөрдү көп модулдуу окутуу аркылуу колдоду, ага 352 адис жана кызыкдар тарап катышты. Росгидрометтин колдоосу менен күрүчтүн түшүмдүүлүгүн божомолдоонун динамикалык-статистикалык методу иштелип чыкты. Мындан тышкары, БУУӨП Өзгөчө кырдаалдар министрлиги жана Айыл чарба министрлиги менен биргеликте кырсык тобокелдигине толук талдоо жүргүзүп, табигый жана адам аракети менен байланышкан коркунучтардын көрсөткүчтөрүн колдонду. Баткен облусу үчүн Агроклиматтык маалымдама басылып чыгып, агрометеорологдорго жана фермерлерге пландаштыруу жана чечим кабыл алуу үчүн практикалык климаттык маалымат берди.

Маалыматтар менен божомолдоодогу бул жакшыртуулар жерде жасалган иш-аракеттер менен түздөн-түз байланышкан. БУУӨП 114 гектар айыл чарба жеринде тамчылатып сугаруу системаларын ишке киргизип, 15 аялды кошкондо 68 фермерге пайда алып келди жана 420 000 куб метрден ашык сууну үнөмдөө потенциалын түздү. Ошондой эле чарба ичиндеги сугаруу системалары калыбына келтирилип, бир мезгилге 8 000 куб метрге жакын сууну үнөмдөөгө жана 6 500 гектар сугат жериндеги суу менен камсыздоону жакшыртууга мүмкүндүк берди.

Жашоону жана киреше булактарын коргоо үчүн БУУӨП ошондой эле гидрологиялык өзгөчө кырдаалдардан 5 000 гектар айыл чарба жерин сактап калган сел каршы чараларды колдоду. Бул чаралар 15 600дөн ашык аялды кошкондо, 30 500дөн ашык адамга түздөн-түз пайда алып келди.

Бул жыйынтыктар бирге алганда туруктуулукка карай так жолду көрсөтөт: тобокелдик тууралуу сапаттуу маалымат, ишенимдүү эрте эскертүү, жамааттар деңгээлиндеги инклюзивдүү пландаштыруу, климаттык билим берүү, жакшыртылган божомолдоо жана практикалык адаптация инфраструктурасы. Өзгөрүп жаткан климат шартында бул жамааттардын кырсыктарга гана эмес, ошондой эле киреше булактарын коргоого, суу ресурстарын натыйжалуу башкарууга жана коопсуз келечекти пландаштырууга да мурункудан жакшыраак даяр экенин билдирет.

ТУРУКТУУ КАРЖЫЛОО

Элдик Банк менен өз ара түшүнүшүү жөнүндө меморандумга кол коюу

БУУӨП өлкөдөгү ири коммерциялык банктардын бири — Элдик Банк менен электрондук мобилдүүлүгүнө өтүүгө жеке каржылоону тартуу үчүн стратегиялык өнөктөштүк түздү. Меморандум жашыл климат фонду сыяктуу булактарды камтыган климаттык каржылоо сунуштарын иштеп чыгууга, ошондой эле жашыл финансылык продуктыларды жана климаттык тобокелдиктерди баалоо инструменттерин киргизүүгө негиз түзөт.

Бул өнөктөштүк банк секторуна Экологиялык, социалдык жана башкаруу принциптери интеграциялоодо жана улуттук климаттык жана өнүгүү артыкчылыктарына шайкеш ички инвестицияларды кеңейтүүдө маанилүү кадам болуп саналат. Жеке каржы секторун тартуу аркылуу БУУӨП Улуттук өнүгүү программасы – 2030 жана Туруктуу өнүгүү максаттары боюнча прогрессти тездетүү үчүн каржылоонун жаңы булактарын ачууга көмөк көрсөтүүдө.

КЛИМАТТЫК АРАКЕТТЕР ҮЧҮН САНАРИПТИК ИННОВАЦИЯЛАР

2025-жылы БУУӨП Кыргыз Республикасында климаттык аракеттердин практикалык катализатору катары санариптик инновациялардын өнүгүшүнө көмөк көрсөттү, жаштар иштеп чыккан чечимдерди УДАС 3.0дун алкагындагы улуттук климаттык артыкчылыктар менен байланыштырды.

Digital4Climate.KG демилгеси аркылуу БУУӨП жаш новаторлорду кайра жаралуучу энергия, суу ресурстарын башкаруу, туруктуу айыл чарба жана климаттык билим берүү багыттарында алгачкы санариптик жана STEM негизиндеги чечимдерди иштеп чыгууга мобилизациялады. Аймактык тандоо этаптары өлкө боюнча катышуучулардын санын кеңейтти, ал эми структураланган менторлук командаларга алардын идеяларынын техникалык сапатын, масштабдуулугун жана климаттык актуалдуулугун жогорулатууга жардам берди.

Демилге өзүнчө сынак катары эмес, жаштардын инновациялары менен улуттук климаттык саясаттын ортосундагы көпүрө катары ойлонулуп табылган. Ал жаштарды мамлекеттик институттар, университеттер, жарандык коом, жеке сектор жана инновациялык хабдар менен байланыштырып, Кыргызстандын жаңыдан калыптанып жаткан климаттык инновация экосистемасын бекемдөөгө көмөк көрсөттү.

Digital4Climate.KG ошондой эле жаш аялдардын технология жана климаттык аракеттерге катышуусуна көмөк көрсөттү, аялдар аз чагылдырылган секторлордо кыйла инклюзивдүү инновацияларга салым кошту.

Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлиги, Санариптик өнүктүрүү министрлиги, Маданият, маалымат, спорт жана жаштар саясаты министрлиги, Жогорку технологиялар паркы жана GEEKS International IT-Academy менен өнөктөштүктө ишке ашырылган демилге коомдук маалымдуулукту жогорулатууга, жаштардын лидерлигин күчөтүүгө жана климатка ыңгайлуу санариптик чечимдерди масштабдоо жолдорун түзүүгө жардам берди.

Бул жыйынтыктар санариптик инновациялардын климаттык амбицияны практикалык идеяларга, өнөктөштүктөргө жана кыйла туруктуу, аз көмүрөктүү келечек үчүн куралдарга кантип айландыра аларын көрсөтөт.

БИЗ МЕНЕН БАЙЛАНЫШЫҢЫЗ

Кыргыз Республикасындагы БУУӨП registry.kg@undp.org

БИЗГЕ КАТТАЛЫҢЫЗДАР

@UNDPKG

